

RELIGIONISTIKA

= věda, která se zabývá náboženstvím, zvnějšku

- jeho vznik, rozvoj, působení
- srovnání
- i ateismus
- 19. st., zakladatel Friedrich Max Müller
- spolupracuje se sociologií, psychologií, historií, filosofií, ...
- *neposmívejme se veřícím*

náboženství

- víra v něco, co nelze ani vyvrátit, ani prokázat, *můžeme jenom protestovat a nesouhlasit a to je tak všechno, co s tím můžeme dělat*
- vznikalo jako vysvětlení nevysvětlitelného, dodávalo smysl a morálku
- boha nelze ani potvrdit ani vyvrátit => *bůh je primitivní pojem*
- součást tradic
- mýty, rituály, symbol, církve (organizace)

náboženská víra

- hluboká - hledání cesty k bohu, dodržování pravidel
- fanatická - boj za víru (Islámský stát, křížové výpravy)
- konzumní - za zvyku, je standard

teologie = věda o bohu, z pohledu věřícího, zevnitř

západní = 1 bůh (křesťanství, judaismus, islám) x východní >1 bůh (hinduismus, buddhismus)

v ČR je potřeba alespoň 300 lidí, kteří přijdou na ministerstvo kultury a zaregistrují náboženství

ateismus = bezbožnost, bůh neexistuje, víra nemá smysl

teismus = víra v něco

deismus = věří v božská stvoření světa, ale dál už nezasahuje, (v E v 18. st.)

panteismus = božský princip je všude kolem nás; bůh nekouká, je

animismus = nadpřirozené bytosti, bohové ztotožňování s přírodními silami

totemismus = přes totem komunikují s předky

fetišismus = uctívání předmětů

manismus = víra v kult předků, posmrtný život, zajistit si přízeň

1. Judaismus = Jahvismus

- vznik: 13. st. př. n. l., Kanaán, Egypt
- bůh Jahve
- praotcové: Abrahám, Izák a Jákob (ten má 12 synů → Egypt, zotročení; Mojžíš (později Josue) je vyvedl; bůh jim dá Desatero
- Židé jsou vyvoleným národem
- dnes žijí v Izraeli, USA, Rusku, ...
- očekávají příchod mesiáše
- David - ✡, Jeruzalém; Šalamoun - chrám - zbyla Zed' nářků, archa úmluvy - schránka s dokumenty - ztracena
- diaspora = rozptýlení
- antisemitismus = nenávisť vůči židům x Theodor Herzl – Sionismus – založení židovského státu, ale neúspěšně, nakonec WW2
- holocaust = systematické vyhlazování
- 1948 - OSN schválila nový stát Izrael
- Tanach = Starý zákon
 - hebrejsky, aramejsky

- Pentateuch = Tóra = 5 knih Mojžišových
 - Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium
- Proroci
- Spisy = (žalmy, ...)
- synagoga = svatostánek
 - v Brně funkcionalistická
- Rabín = židovští učitelé, znalci
- židovské rituály
 - ne vepřové, králíci, měkkýši, koryši
 - obřizka - 8. den života, uzavření smlouvy s bohem
 - mikve = očistná lázeň
 - menorá = sedmiramenný svícen
 - kipa = jarmulka = "čepice"
 - bar micva / bat micva = slavnost při dosažení dospělosti muže/ženy
- židovské svátky
 - Šabat = sobota = odpočinek
 - Jom kipur = den smíření ~ Nový rok
 - Pesach = den nekvašeného chleba = na připomenutí vyvedení židů
 - Chanuka = svátek světel
 - Sukot = svátek stánků
- *chudáci židé za nic nemůžou a ostatní je obviňují*

2. Křesťanství

- nejrozšířenější, asi 2 mld. *Což je 1/3 z 8 mld*
- počátek letopočtu, Římské císařství, Judea
- Jan Křtitel pokřtil Krista v řece
- Ježíš z Nazaretu - vykupitel, spasitel kazatel, reformátor, narozen v Betlémě, Marie + Josef, Kašpar + Melichar + Baltazar; Herodes - vraždění nevinňáků -> Nazaret
- Káže s 12 apoštoly, zrazen Jidášem za 30 stříbrných, poslední večeře, Pontius Pilát, odsouzen, ukřižování, schován do skály, po třech dnech vstal z mrtvých, po 40 dnech vystoupil na nebesa za svým pravým otcem - Bohem a mezi lidmi vstoupil duch svatý
- Hodnoty: pokora, láska, odpuštění, milosrdenství, spravedlnost
- Nejsvětější trojice: Duch svatý, Bůh otec, syn JK
- Neposkvrněné početí
- 313 Konstantin - edikt Milánský - umožnil svobodné vyznání
- Nikajský koncil - řeklo se, že Ježíš je bůh a ne jen něco mezi
- 380 - Theodosius - křesťanství státní
- 381 - svatá trojice
- 1054 velké schizma
- 15. století husitství
- 16. století reformace
- Katolicismus x pravoslaví x protestantismus
- ekumenické hnutí = tendence sbližovat křesťany
- dnes papež František = Jorge Bergoglio; Urbi et Orbi = městu a světu - pozdrav o Vánocích a Velikonocích
- posvátná kniha - bible = Starý ∪ Nový zákon
- kalvárie = křížová cesta
- Nový zákon

- evangelia podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana
- skutky apoštolů
- listy
- apokalypsa (Zjevení Janovo)
- řecky, překlad do latiny - vulgata
- INRI = Ježíš Nazaretský Král Židovský
- papež > arcibiskup > biskup > ...
- křesťanské svátosti = obřady
 - křest = smytí hříchů Adama a Evy svěcenou vodou
 - eucharistie = přijímání
 - biřmování ≈ dospělost
 - manželství
 - kněží = muž -> kněz
 - pomazání
- křesťanské svátky
 - neděle - den Kristova vzkříšení, 7. den - bůh odpočíval
 - Květná neděle - příchod JK do Jeruzaléma
 - Zelený čtvrtek - poslední večeře
 - Velký pátek - ukřižování
 - Bílá sobota - rozjímání u Kristova hrobu
 - Neděle zmrvýchvstání - vyvrcholení Velikonoc
 - Vánoce - vtělení JK a jeho narození

3. Islám

- = odevzdání se, podrobení se Alláhovi
- Mekka ($\ni$ Kaaba)
- bůh Alláh
- 1,5 mld; S Afrika, Blízký východ, v E: Francie, Německo
- **Muhammad** (570–632)
 - poslední prorok
 - obchodník, manželka Chadídža
- 610 zjevení od archanděla Gabriela
- 622 Kurajšovci vyhnali Muhammada do Mediny = hidžra
- **Korán**
 - 114 kapitol - súr
 - nadiktoval archanděl Gabriel
- sunna = skutky a činy Muhammadovy → sunnité (uznávají zvoleného chalífu) x šíité (uznávají pouze příbuzné)
- mešita ~ kostel
- minaret = věžička
- muezzin = svolávač
- ulamové = znalci práva, náboženství
- imámové = nejspíše odříkávají modlitby
- 5 pilířů islámu
 - Salát = 5x denně se modlit
 - Zakát = dobročinné účely
 - Saum = půst v ramadánu (v noci mohou dělat cokoliv :)
 - Hadždž = alespoň jednou za život pouť do Mekky

- Alláh = jediný bůh = Šaháda

4. Hinduismus

- 1 mld. => 3. nejrozšířenější; hlavně v Indii (80 %)
- polyteistické
- filosoficko-náboženský systém
- dharma = způsob žití
- védy - náboženské texty
- bráhmany - texty
- upanišady - taky texty
- za Indem → hinduisté
- **Brahma** = princip světa, duše světa
 - **Átman** = nitro naší bytosti
 - cílem je vysvobodit se ze strasti
 - spojení s tělem a splynout s Brahma
- **samsára** - princip věčných zrození - reinkarnace
- až dosáhneme určité míry dobrých skutků: **móksa** - vysvobození z koloběhu reinkarnací
- **karman** - naše činy rozhodují o budoucnosti
- **Brahma** - stvořitel, počátek všeho
- **Višnu** = Ráma = Kršna - udržitel řádu a světa
- **Šiva** - ničitel i tvořitel kosmické síly
- **Lakšmí** - krása štěstí, hojnost
- **Kálí** - čas, smrt, zánik
- posvátná řeka Ganga
 - odřikávají mantry - úryvky z textů
 - sypou popel a těla
 - místo na řece Váránasí
- posvátná kráva a opice
- *v celé Indii jsou jenom 4 varny = nepropustné třídy*
 - Bráhmani - kněží
 - Kšatrijové - válečníci, panovníci, šlechta
 - Vaišjové - obchodníci, řemeslníci, zemědělci
 - Šúdrové - služebníci
 - (dalitové - nedotknutelní - otroci bez pána)
 - 1950 - varny zakázány
- všudypřítomné posvátno
- náboženské obřady
 - doma - rituál pudža
 - v chrámu
- čtení mahábháraty a ráámájany
- Díválí - svátek světél - oslava vítězství dobra nad zlem
- Angkor Wat - Kambodža

5. Buddhismus

- Duchovně-filosofický systém, ateistické náboženství
- V Asie (Kambodža, Thajsko, Barma, Japonsko, Čína)
- Vzniká jako opozice k hinduismu a brahmanismu

- Siddhártha Gautama
 - SV Indie
 - = Buddha = osvícený
 - Vychováván v paláci, chtěli ho uchovat v nevědomosti od strastí, (stáří, nemoc, smrt), stal se vládcem, pak odešel dělat blbosti, malo jedl, pak si sedl pod fíkovník, po sedmi letech dosáhl prozření a stal se buddhou
 - 1. všechno žití je strast, 2. strast má příčinu v túžbách, 3. bez túžeb odtráíme i utrpení, 4. cestou je osmidílná stezka
- Dharma = zákon, světový řád
- Tripitaka = buddhovo učení
- Cílem je přerušit koloběh nových zrození
- Nirvána = stav vyvanutí, vyhasnutí žádosti
- Buddhova etika
 - Nezabíjej živé
 - Nekraď
 - Nelži
 - Ne drogy
 - Ne cizoložství
- Tři klenoty: Buddha, sangha, ???
- Vesak = svátek narození, probuzení, smrti buddhy
- stúpa = svatyně
- Kolem letopočtu se začíná dělit
 - Malý vůz (= hínajána) - původní učení (Buddha není bůh)
 - Velký vůz (=mahájána) - buddha je bůh, pro všechny
 - Tantrajána - v Tibetu - (dalaj)láma

6. Konfucianismus

- pojí se s Konfuciem – zakladatel, v Číně nejvýznamnější mudrc všech dob, narozen do šlechtického rodu Kchung-fu-c', učil dějiny a etiku
- lidský život a přírodní dění jsou navzájem propojeny jakýmsi prvkem nebo energií = síly **jin** a **jang**, protikladné, ale neoddělitelné síly
- jang: symbol mužství, světla, života, pohybu, dne, nebe
- jin: symbol ženství, tmy, klidu, smrti, země
- Konfucius: Kniha proměn, opatřil poznámkami, kde pracuje s pojmy jin a jang
- celá tato filosofie chce člověka přivést k samostatnému myšlení
- člověk na sobě má sám pracovat, dělat poctivého, slušného a vzdělaného člověka
- panovník má být vzor (jitřenka, která působí na své poddané)
- **mudrc** = ideál dokonalého vzdělaného člověka
- **šu** = empatie
- **li** = řád, disciplína, to, co je vhodné
- nyní nám Šleza četla nějaké konfuciovy texty, začalo to asi takhle: "budu citovat:"
- "“je lepší rozsvítit jen malou svíčku, než proklínat temnotu”" – tento citát se šleze moc líbí

7. Taoismus

- zakladatel Lao-c: Kniha o Tao (cestě) a ctnosti
- nezasahovat do přirozeného chodu věcí, buďme pasivní, žijme prostý život
- polyteismus, tři čistí

- **tao** = prazáklad veškerého kosmu, cesta, z tohoto prazákladu proudí energie, která vyvolává život a vznikají jednotlivé věci, v každé z nich se nachází prvek jin a jang
- mudrc = přirozený, nenásilný, “měkký, jako voda”
- **te** = ctnost
- tři čistí, ale to není na zapamatování
- tak tady už nic není

Náboženský fundamentalismus

- berou doslova nějaký svatý text
- většinou spojováno s islámem

Náboženská sekta

- odštěpení z určitého náboženství
- charismatický vůdce, který je může dovést až ke spáchání sebevraždy
- může omezovat svobodu svým členům